

F O G L A L A T: Magyarország és Erdély (Győry László gróf jótékonyága, budapesti napló: bírói parancsok, játékszini krónika. 'sa't.; pestmegyei takarékpénztár; adakozások a vakok pesti intézetére; tánczvizalom a reform-paplak fölépítésire; erdélyi országgyűlési követek; Vas megye: adóarányosság, vármegyei levelezések és indítványok, intézkedés magyar nyelvtanítók iránt, 'sa't.; Torontál megye: a' tiszti személyzet szaporítása, vallási sérelem, megyei indítványok, törvénytelen határáthágás, 'sa't.; Szepes megye: intézkedés a katonaság beszállásztatása iránt, surlódás a' szepességi városokkal, megyei magányintézkedések, 'sa't.; a' pesti Hírlap elleni gyanúsítások és haladás című röpírat ügyében — vége; hevesi türelem: borzasztó eset; néhány szó a' jász-kún dolgok fölött; esztergami hírek, 'sa't.) Spanyolország (idegen avatkozás miatti aggály; heves nyilatkozatok Krisztina királyné ellen; 'sa't.) Anglia (töry ministerek jellemzése; 'sa't.) Franciaország (a' Nationalt ismét lefoglalák; 'sa't.) Dunavizálás. —

Magyarország és Erdély.

Graefenbergi hiteles híre szerint Wesselényi Miklós b. ellen Erdélyben hozott ítélet 's rendelet megszüntetett. —

Radványi Győry László gr. perkátaivalatolának 144 egész telek után a' 9czedet elengedni sziveskedett, mely jótékonyágát ez uton is kívánta megháklíni a' perkáta lakosság. —

Budapesti napló. Valahányszor törvénykezési rendszerünkről gondolkodom, mindig úgy tetszik, mintha fanyar almába harapnék. Istenem! így jajdul föl lelkem bánatában, mennyit 's meddig kell még vívni, hogy e' hon a' jóllétnek csak közép fokára is fölszigázhassa magát, hány előítéletet legyőzni, hány részvétlen keblet melengetni, hány lángot csilapítani szükség, nehogy föllobogása leperzselje a' higgadt ész 's előrelátó értelem építvényeit, ha valamely osztályzaton, vagy ennek csak legkisebb szakocskáján is akarunk javítani, hova törvénykezési rendszerünk is méltó joggal sorolható. Nem lehet tagadni törvénykezési rendszerünk tökéletlenségét, az is igaz, hogy ennek főoka perorvoslatinkban fekszik, miket inkább szeretnék méregnek, mégpedig lassan ölt méregnek, nevezni. Ki nem hiszi, tekintse végig táblai pereink lassu folyamatát, 's föltalálta a' nyavalyák káros seregét, mely föl- fira pusztít nem ritkán egész nemzetséget. Tudok táblai pört, melyben körül belől 50 év mulva hoztak csak perelhetőségi kérdésben ítéletet, 's ha ehhez tudjuk azon időt, mit két betiltás tárgyalatása, ügy-érdembeli vitatkozások, fölebbvitel 's visszauzési pör fölemeszt, lehetlen föl nem kiáltanunk: Seregeknek ura! És ha javítani akarunk, gyógyítsunk gyökeresen, mert felületesen elnyomott nyavalya még gonoszabbul szokott kiútni; a' korhadt fát hijában tisztogatjuk, fejsze a' tövére; ha okozattól menekülni ohajtunk, az oknak kell elejét vennünk, ki kell szárazítani a' forrást, melyből egyesekre és egészre vészár buzog. És itt a' békebiróság ohajtása mellett ama tárgy eszméje tűnik lelkem elé, mely szorgalmat és ipart szintugy elől, mint értéket csökkent; mely bizonytalanság 's kétkedős gyötrő helyzetbe taszítván bennünket, okozza, hogy minmagunkkal 's körülményinkkel soha tisztában nem lehetünk; ezer permagot hint ez el 's buján virágozó dudvanövényivel elfojtja a' nemzeti jóllét 's honi dicsőség lassan fejledező csiráját. Ki ne tudná hogy e' rémkép, az ősiség fekete táborának igen gyönge árnyékata! 's vajha a' kised, de lelkes testvérhon meg ne előzzön bennünket kiáltásával e' nemzetségek ivadékát mecsévészítő rosznak! De térjünk a' perorvoslatokra. Nem kis szerepet játszanak a' perhuzást-halasztást eszközölő palliatívumok, a' *bírói-parancsok*. Igen kevés tapasztalásra van szükség, hogy a' fölül meggyőződünk, mikép ugyanazon perben, ugyanazon helyről gyakran több rendbeli 's egymással homlokegyenest ellenkező parancsolat szemlélhető. Nem vádolom én a' parancsoló magas személyeket, mert hiszem, bár a' kiadott parancsok rend. bejegyeztetvük, nem lehet kívánni hogy mindenről 's mindenkor emlékezzenek: csak azon szerencsétlen gondolattal nem tudok kibékülni, mely bírói-parancsoknak fölebbvitel mellett lételet adott. Van azonban ezeknek egy faja, melylyel több visszaélést követnek-el: 's ez a' vallató-parancs. Egy kis sántikáló értelem vagy bösz akarat; néhány czimbora 's egy részrehajló, vagy tapasztalatlan szolgabíró, illetet pedig lámpás nélkül is eleget találunk, ki elfogadjon bármily kérdő pontokat: 's fölriasztom a' eszűdés lélekisméret ártatlan nyugalmát, koromfeketévé mázolom a' tiszta kebel szeplőtlen lelkületét. Ki kételkedik, az kísértse meg, ha lelke engedi. Az emlitem, 's egyéb törvény-határozta perorvoslatokon kívül van egy sajátos szer, mit gyakorlat, mely nálunk igen sokszor visszaéléssel ugyanazonos, alispánok kezeikbe tett le *) 's abból áll, hogy a' megyei alispánok, urhatóság alá közvetlen nem tartozó szabadalmas községek tanácsának ítéletét az elmarasztalt fél folyamodására végrehajtástól függesztik még szóbeli perekben is, hol a' törvény világos szava szerint csak birtokon kívüli fölebbvitel engedtetik. Példa jobban világosít. A megperli B-t. 150 forintnyi világos adósságért; ez utóbbit a' tanács elmarasztalja, végrehajtásul határidőt tűz 's e' végre egy tanácsost kinevez. B. alispánhoz folyamodik; kénye szerint-mert az ítéletet folyamodásához mellékelni nem látja jónak- előadja a' dolog folyamatát, igazságtalanságról panaszkodik 's megnyerte a' hátiratot: miszerint jelen ügy járásbeli szolgabírónak vizsgálat 's véleményadás véget kiadatik, a' dolog addig épségében hagyatván. A' hátirattal ellátott folyamodást jegyzőkönybe iktatandót megszámozzák 's e' szám szerint készített kivonat, jegyző aláírásával B.-nek átadatik; ki azt győzelmi öröm közt nem ritkán gúnymosollyal nyújtja a' végrehajtónak. Ez intézvényt ugyan tisztelettel félre lehetne tenni törvényes büntetéstől fölelem nélkül: de ki helyhatósági viszonyinkat tudja, nem kárhoztathatja végrehajtó tanácsosunkat 's ennek jelentésére az egész tanácsot sem vakengedelmessége miatt. Nem említem, hogy a' szolgabíró gyakran év mulva tehet jelentést, 's az alatt B. apránként — mert hiszen csak ezt akarta — leforintozgatja tartozását, mire A. is, hogy legalább

veszett fejszének nyelét kaphassa, kénytelen-kelletlen ráállott: csak azt jegyzem meg, mikép illeten rendeletek *gátolják a' hitelt, csökkentik a' törvények iránti tiszteletet 's előjárók tekintetét*. Nem pártolom a' községek előjáróit; ismerem 's ki ne ismerné? kezelési módjokat; ki ne tudná, hogy gyakran irfeketét fehér helyett az igazság választott szolgája 's ki ótalmazna honszerte ismert gyarló ügyet; de a' kihágások 's vétkek, annak módja 's körülmények szerint büntetendők, a' sérelmes ítélet pedig mostani helyzetünkben fölebbvitel által orvosoltatandó. Adja isten: legyenek hovahamarabb olly ritkák a' visszaélések, félszepségek és hijányok, milly gyakoriak most! — Nemzeti színpadunkon f. hó 1sején „Donna Diana“ vigj. 5 felv. adaték; 2ikán a' hirdetett „Monaldeschi“ helyett Laborfalvi Róza hirtelen megbetegülése miatt „Zrinyi“ szomoruj. 5 felv.; 3ikán „Lumpacivagabundus“ bohózat 3 felv.; 4ikén „Pajzán ifjú“, vigj. 3 felv.; 5ikén „Áldozat“ eredeti szomoruj. 5 felv. Vörösmartyót; 6ikán Glötzer kartanító javára „Norma“, „Portici néma“ és „Alvajáró“ dalj. egy egy fölvonása; Mesterházy József, 's Follinus János és Felbér Mari mint vendégek hallaták magokat; 7ikén „Antony“, dráma 5 felv. — 6ikán este nagy vihar dühöng, a' hajóhidat összerontá, 's épületeken is több tetemes kárt okozott. Varga Soma.

A' Pestmegye pártfogása alatt álló hazai első Takarékpénztár kormányzó választmánya f. hó 31kén tartandó közgyűlésére minden t. cz. részvényesét ezenel újra megkérvén, szabályos tiszte szerint közli az intézet f. évi gyarapodásának 's a' pénztárak mibenlétének bezárólag september 15keig szolgáló következő kimutatását:

	fr.	kr.	fr.	kr.
A.) a' közpénztárban a' mult év végével a' január 20ki kimutatás szerint volt			64,611	38
Betételt ez évben a' kitelt napig 1096 könyvecskére	84,255	10		
Felfizettetett	14,488	16		
Kölcsönöktől 6% kamatokból bejött	3,955	51		
és így a' közpénztárnak ez évi gyarapodása tesz	102,699	17		
mely öszveg a' mult évhez adatván			102,699	17
a' közpénztárnak egész ereje a' kitelt napig tesz			167,310	55
Kiadásai e' pénztárnak:				
a) Betevőknek visszafizetett 5% tőkék	31,312	12		
b) — — kifizetett 5% kamatok	1,094	19		
c) Künn levő kölcsönök:				
Status kötelezvényekre	13,250	—		
Kereskedői váltókra	47,600	—		
Pesti házakra	31,150	—		
Pestmegyei nemesi birtokokra	35,100	—		
Szabad mezővárosi lakosoknak	1,500	—		
Kiváltságos községeknek	4,000	—		
A' közpénztárnak egész kiadása			165,006	34
Készpénz volt a' kitelt napon			2,304	24

	fr.	kr.	fr.	kr.
B.) a' tartalékpénztárban volt a' mult év végével			3,248	57
Bejött ez évben:				
a) Ajándékokból	36	20		
b) Alapítói kamatokból	2,904	—		
c) Díjakból	238	56		
d) Kamatokból	162	45		

és így ezen pénztár egész évi gyarapodása tesz: 3,342 1
mely öszveg a' mult évhez adatván: 3,342 1
a' tartalékpénztárnak egész ereje a' kitelt napig tesz: 6590 58

Kiadatott ebből a' tisztviselők és szolga fizetésére 's kezelési költségekre	1,423	—		
Kikölcsönözve van: pesti házakra	2,450	—		
— — — pestmegyei nemesi birtokra	1,000	—		
— — — szabad mező-városi lakosoknál	1,500	—		

A' tartalékpénztárnak egész kiadása: 6,373 —
Készpénz volt a' kitelt napon: 217 58

Felszólítja továbbá 's tisztelettel sürgetve kéri a' választmány azon t. cz. részvényesét, kik alapítói kamataikat még be nem fizették, hogy ebbeli tartozásuknak egyenesen az intézet pénztárába leendő befizetése iránt még e' folyó hónapban a' közgyűlés tartása előtt rendelkezni méltóztassanak. Kelt Pesten, october 15ő napján 1841. Fáy András m. k. segédigazgató, Szalay József m. k. titoknok.

Jegyzék azon jövedelmekről, melyek a' vakok intézete pénztárába ajándékképen f. évi sept. havában befizettek. O. es. kir. fels. V. Ferdinánd uralkodó urunk, az intézet házának felépítésére legkegyelmesebben ajánlott 2000 for. pgő. Hg Pálffy Antal ur ugyan e' czélra 100 for. pgő. A' kalocsai főkapitán 165 for. pgő. Beszedtek: Madarassy László pestmegyei fősz. bíró ur 58 fr. 2 kr. pgő. Gál Ambrus nagykörsi tanácsbeli ur 18 for. 41 kr. pgő. Somogyi István nagykörsi tanácsbeli ur 2 for. pgő. Stuller Ferencz, és Kállay Zsigmond urak 47 for. 20 kr. pgő. Beller Jozsefa, özvegy Kövesdy Ferenczné aszszony 50 for. pgő. Román Jozsef thiró ur 10 for. pgő. T. Esztergammegye részéről 31 for. 9¹/₁₀ kr. pgő. Ns Győr városa 70 for. 2¹/₁₀ kr. pgő. Patay József thiró ur 20 for. 32 kr. pgő. A' Nemzeti Ujság szerkesztői 19 for. 28 kr. pgő. Kossuth Lajos thiró ur egy névtelen jöltevé nevében — in natura 4 aranyat. Kádisch Joachim pesti nagykereskedő

*) Nem mindenütt, de sok helyen; hol? nem tartozik a' dologra.

50 for. pengő. Kapezy Tamás táblabíró ur 21 forint pengő. Két névtelen jöltevő 2 for. pgő. Az ékesítő biztosság által határozottatott építési vizsgálat taxája visszaadott 16 for. pgő. Az intézet pénztára egyéb javára fizetett hg Kopácsy József ur, az ország primása 200 for. pgő pénzben. Gömör Károly m. k. pénztárnok. Láttam Dubraviczky S. m. k.

Az árviz által megrongált pesti ref. paplak felépítésére szánt, 's nyereségi sors-játékkal egybekötendő álorczás táncvizigalom — miután a nyereségi darabok, vallás különbség nélküli keresztyéni bőkezűsögből immár nagy részben beadtak, a még hátra maradt ígéretek pedig rövid időn beküldetendnek: e' folyó évi november 14kén, a városi nagy tánc-teremben, mulhatlanul meg fog tartatni. Nemcsak a jótékony cél ohajtatai, hanem a mulatozás és sors-játék érdekességei is, annyival inkább reményltek a sikert és közrészvétet, minthogy a díszes elrendezés gondolai mellett, a nyeresi valószínűsége és kedvezésre is figyelem fordított. Ugyan is a nevezetes számú és becsü nyereségi darabokból minden 14dik sorsszám nyerend, mi táncvizigalmi sorsjátékoknál tán soha elő nem fordult eset. A pesti ref. egyház' választmánya.

(Néhány szó a jász-kun dolgok fölött.) A mennyeiben V. I. által a 77dik számban a jász-kun viszonyokra írt adatokban érdekelve vagyok, szót emelek, 's kijelentem, hogy én is az általa kitűzött cél felé kívánok haladni, de más úton, nem tartván az ajánlott félrevezetőnek, csak keringősnék; meg van pedig írva „via recta est brevissima.“ De térjünk a dologra: azt mondja V. I. vegyünk munkás részt a közjó előmozdításában, szóljunk a nyilvánosság színpadán, csak hogy „ne dörögjünk képzelt Catilinák ellen; — 's ne ott kezdjük hol H. L.“ Célzott V. I. a pesti Hirlap 26dik számában általam közölt kiskun ujonczállításra; mik történtek? nem akarom a kedvetlen tárgyat megújítani, félve hogy „recrudescunt incoltae gentis — vulnera.“ de kimondom bátran, hogy többé illyeseket épen e' miatt senki tenni vakmerő nem leend; miért kezdem úgy, 's épen ott? okát adom; a veszedelmes daganat-kelesekét késsel irgalmatlanul kivágandóknak hívem, melyekre, való hogy följjadul a szenvedő, de meggyógyuland. Súrgeti V. I. a népnevelést, 's mig ezt nem tettük, hijábalóknak állítja a közgyűléseni általános szavazás — és választás-jog kivívására tett lépéseket. Ennek indítója csekély magam valék, bővebben kell hát szólnom: megkísértém a jobb nevelési rendszer létrehozását, 's látván, hogy ez csak azért sem pártoltatik, mert nem tömött bajszu, nem megrögzött pipás, egyedtől indítványoztatott, 's mi több még nem is hivatalbelitől; hazám fölebbemelésére az említett utat választám; mert a közgyűlési szabadszólást, tisztválasztási szavazatjogot 's képviselői-rendszer létrehozását a szabad alkotvány lényegének tartom (szabadnak hívják pedig a jász-kun alkotványt), magát pedig a szabad alkotványt, mely egyedül emelhet föl nemzetet, hasonlóan a jó búzakenyérhez, melyet adj bármely élő állatnak, tőle egy sem vész el, sőt mindeniknek alkalmas táplálékává válik; pedig jelenleg a jász-kun kerületében, aránylag több ember van, mint akárhol hazánkban, ki írni és olvasni tud, 's tudja vallását, ismeri istenét. E' szempontból indulva, ha kérelemlevelet benyújtani indítványozék, hogy közgyűlési szabadszólás, és választási jog adassék a nemeseknek, kiknek ez elidegenithetlen tulajdonok, — a tisztas rendűeknek, kiknek megadta azt a XIX. század szelleme, — 's kikre nagyon alkalmazhatók lennének resolúciónk e' szavai „magistratuales ipsi incolae e medio sui eligant“ sat. — ha dolgaink jelen állását, 's a tervet egészen le nem írom is, kérdem, állományunk bemehozott falai kijavítására tettem e' háladatlanul rontó kezeket? e' tárgyban legyen birám a közvélemény. H. L.

(Vasmegeyi közgyűlés.) Mi kisvárosi életünk feszes egyhangúságának kívánt szincserét adott: az sept. 20 — 21diki megyei közgyűlésünk. Petrichovich Horváth Lázár tán ezekre ismét alkalmazná az „éltvágyot gerjesztő“ epithetont (l. a Társ. fé. egyik számát, hol Emiliához írt levelében tavalyi gyűléseinkről emlékezik); azonban nekünk, ex debere mértékletes gyomruaknak, kielégítő is lehetnek. De lássuk a szőnyegen forgott nevezetes tárgyak sorozatát. 1) A' jun. 14ki kisgyűlésben kinevezett választmánynak, mely az adó kivetésében annyira ohajtott arányosság megközelítése végett a megigazitott portás 's az előbbi években készített jelen rovatos összezerást is figyelemmel kísérvén az eddigi kulcsnál egy czélszerűbb kidolgozása, a' mostaniba csuszott hibák megvizsgálása, 's ezek lehető kijavítandása ügyében vélemény-adásrafel-szólítva volt, jelentése felolvastatván, terve, mint az eddigieknél czélszerűbb adózási rendszert tárgyazó elfogadtatott. 2) A' m. udv. kancelláriától vett leiratok közül említést érdemel az, melyben a' keblebeli ítélőszékek előtt 1840-ben lefolyt polgári ügyek lajstromának halogatás nélküli felküldése hagyatik meg; ennek következtében a' két alispán, f. és alsz. bíró urak az előttök, és f. jegyző ur a' polg. törvényszék előtt 1840ben folyt polg. perek jegyzékének a' jövő közgyűléseni beadására utasítottak. 3) Smalkovich Mihály zalamegyei főorvos-sá neveztetvén, a' megürült kisczeli orvos-helyre többek folyamodása első alispán ur által jelentetett; de a' kinevezés még mult gyűlések alkalmával jövő nov. 1ére halasztatott. 4) Csanádmegye levele érdekében, miszerint az érseki tábla-bírószék eltörlése indítványozatik, az országgyűlési utasítások kidolgozásával foglalkodó választmány bizaték meg. 5) Verőczemegye két hivatalos levele latinul hangzott, mi ellen, a' teremben egy nyilvános panaszhang sem emeltetett. 6) Szóba hozatott, miszerint a' magtár-biztosok mellékes (accidens) jövedelmeinek elengedése az adózó népre jöltevő befolyással birna. erre rögtön azon igen nyomos választ hallók, hogy az említett néposztály terheit könnyíteni ohajtván igen czélszerű és szent volna mindenrendű tisztviselőknél fizetésök bizonyos részéről lemondaniok; azonban ez észrevétel és z r e v é t l e n ü l s i k k a s z t a t o t t e l. 7) A' győrvári malom boszuságig régen vitakozás alatt forgó ügyében, mert a' körülfekvő falvak telkeit magas vízmedre kiadásai által majdnem haszonvehetlenekké teszi, végre a' malomfő leszálltatása határozaték. 8) Ágoston J. ur gyarmati lelkiörségre történt kinevezetése miatt Lyceumunkban a' hit 's történettudományi, továbbá hitszónoki körbe közakarral Boross Károly ur, egyszersmind a' papnevelő intézet tanítója, helyezetek; a' fentisz-telt urnak pedig rögz pályáján 14 évig fáradatlanul gyűjtött érdemei a' köz méltánylat hangján elismertetvén, lemondása jegyzőkönyvbe iktatni rendeltetett. Figyelembe vevén a' KK. és RR. ezuttal azt is, miszerint a' m. nyelv tanítószék mindeddig csak azon csekély pénzösszeggel, melyet ez előtt két évvel Erdődy gr. nagylelküleg megalapított — 200frnyi jutalom-díjjal van össze kapcsolva: erre nézve tehát első alispán ur indítványára a' sz. gothárdi n. apát, 's a' szomszéd megyékhez felszólítások küldetni határozatattak, hogy mint helybeli

Lyceumunk első létesítésekör, egy olly tőke megalapítására ns megyénknek segédkezeket nyújtani méltóztatnának, melynek leendő 300pft. kamata az előbbi alapítványhoz költetvén, m. nyelvi tanító székünk 500pft. rendes fizetéssel biztosítottaték. 9) Elvégre szőnyegre hozatott a' nem rég beállított ujonczok egyidőrei hazabocsátása; azon rossz befolyásra nevez, melyet e' dologtalan, elszilajult harczzflak a' nép munkássága, 's erkölcsiségére okozandnak, az illető szolgabíráknak meghagyatott: mikép a' kerületökben tartózkodókra szoroson felvigyázni, 's kisebb kisikamlások esetében a' polgári, egyébiránt pedig a' katonai hatósághoz őket átadni el ne mulaszták. 10) Megyegyűlésünk 2dik napján első alispánunk elnökele alatt rögtönitő bíróság ült össze három a' lugosi csárda kirablásán kapott fogolynak, (kiknek egyike már harmadszor lakja fogházunkat 's egyszer a' fő törvényszék által is halálra ítéltetett,) ügyét eldöntendő; azonban mint a' rögtön itélő szék elé, mert a' csendőröknek ellenállás nélkül adák meg magokat, nem tartozók, a' köztörvény útjára bocsátattak. Méltánylást érdemel Bertha Antal főjegyző, 's mult országgyűlési követünk azon buzgósága, melylyet minden szentebb honi ügy érdekében olly nemeskeblűleg fejt ki; ugyanis Balla Károly „Vélemény a' büntetési mód javítása iránt“ czimű munkáját a' KK. és RR. figyelmébe ajánlván, helyben azonnal több példányra vevőt szerzett. Továbbá az ipar-egylet részéről aláírási ivvel bizatván meg, minthogy előbbi alkalommal illy fényes megyéhez képest — az említett társulat kifejezésével élve — igen csekély számú részvényesek találkoztak, minél fogva az aláírási iv viszszaküldetett, ez ügyben ismét felszólítást intézett a' t. megyei közönséghez. — Magánytudomásból állithatjuk, hogy főispáni helytartónknak a' megye levelére, melyben tovább is az elnöki szék elfoglalására kéretett, tagadó válasza gyűléseink multával megérkezett. Szinte, hogy H. S. megyei főmérnökünk egy könyv kidolgozásával a' dolgozó intézetekről foglalkodik. — Högyészben. Kemenesalján a' tagosztály véghez ment. — Említendő még azon üdvös rendszabály megyénknél, miszerint a' csavargók dolgozó intézetünkben két héti munkára szorítottak, 's azután illő helyeikre viszszaküldetnek. — Gyűléseinket hosszas törvényszékek követék. — ld —

Lőcsén, october 2kán. September 28dik 's több következett napjain tartotta Szepesvármegye évnegyedi közgyűlését, melynek érdekesb eredményei következök: 1) A' nm. m. kir. helytartó tanács Ófalu mezővárosban megengedte egy gyógyszer-tár felállítását, olly móddal, hogy a' folyamodó csak személyes joggal bírhasza azt, 's felsőbb engedelem nélkül másnak el ne adhassa. 2) A' marha árának tetemes esökkenése tekintetéből, a' marhahús ára 8 váltó krajezár, a' juhhúsé 6 krajezár, szállítatott le, egyébiránt pedig az ár-szabás ügyében behozandó állandó rendszer kidolgozására választmány nevezetett. 3) A' megye' kebelében tanyázó, és hír szerint szaporítandó lovas katonaság, mihelyest a' mostani élelemtárban létező élet, zab és széna föllesz emészltve, a' magurai járásba, hol már igen régen lovas katonaság nem tanyázott, szállásoltatni fog. 4) A' másod alispán beadta jelentését a' vámok megvizsgálásáról, (revisio teloniorum) mely több előfordult visszaélések miatt már régóta sürgettetett. Késmárk városa pontosan teljesítvén a' kiváltság-levélben kiszabott kötelességeket, a' vámjog' gyakorlatában az alispán ítélete által is meghagyatott; de a' gyűlésben még is érdekes vita támadott arról, vajjon megmaradhatnak e' a' sz. kir. városok' vámjai, miután a' későbbben behozott 's most divatozó rendszer szerint, a' városok, mint külön portákkal ellátott törvényhatóságok, különben is szintűgy mint a' vármegyék tartoznak a' hidakat és utakat építeni? E' kérdés azonban, mint országgyűlésre tartozó, akkorára feljegyztetni rendeltetett. Lubló, Grezda és Podolin város, a' XVI. város igazgatóságától vett utasítást követve, privilegiumaik' előmutatását megtagadták, sőt, Grezdában illetlenség is történt, a' városi tanács csupán a' strázsamester által adván tudtára az alispánnak, hogy a' bíró és a' tanácsbeliek nincsenek otthon, (die Herren seyn nicht derheim,) Podolinban pedig egy erdősz képviselte a' várost, ez is formaszertint megbízó levél nélkül. Azért az alispán makaessági ítélet által az említett három város vámjait eltörlötteknek nyilatkozatá, a' gyűlés pedig azon kívül, hogy ezen ítélet végrehajtására az alispánt újra kiküldötte, felírást is határozott a' XVI. városok' igazgatósága ellen, a' mennyiben ez, a' világos törvény és egy nem régen költ kegyes kir. intézvény ellenére, mely a' vámok ügyében a' 16 város kebelében is az alispánt nevezzi bírónak, a' városokat a' privilégiumok' előmutatásától eltöltötte, mely nélkül azonban lehetetlen megtudni, a' város eleget tészen e' kötelességének vagy sem? — Az ófalvai vagy is veres klastromi város is, mint szárazat és szűkségtelent, eltörlendőnek ítélte az alispán. 5) A' nm. m. kir. helytartótanács parancsolja, hogy azon ágostai hitvallású községek, kik azt magok' megerőtétése nélkül tehetik, lelkeszeik' fizetését olly mértékben, mint az 1798ban volt, pengő pénzben fizetni köteleztessenek. 6) Porada nevű lucsiynai lakosnak ő felsége kegyelmesen megengedte az ágostai vallás' szabad gyakorolhatását, még pedig, a' fenforgó körülmények' tekintetéből, a' szokott hat héti oktatás nélkül. 7) A' katonai laktanyákat, és azokra alkalmas helyeket megtekintendő országos albiztosság mellé, e' megye' részéről is biztosság rendeltetett. 8) A' megye' abbeli kérelmére, miszerint azon összev, melyel a' házi pénztár a' felemelt sóár' alapjának tartozik, a' mniseki út' építésére fordítassék, és így a' vármegye' adófelölőinek mód nyújtassék azon adósság' kézi munka általi lefizetésére, a' nm. m. kir. helytartó tanácstól parancs érkezett, hogy a' mniseki út' szükséges voltáról, és az adóbeli hátralétekről (restantiae contributionales) jelentés tétessék. 9) Indítvány tétetett az iránt, hogy azon esetekben, hol a' mezei rendőrségi törvény testi büntetést rendel, a' törvényszék büntető hatalma az egyes szolgabírákra is általruházassék, valamint ez 1836ban az urbéri büntetésekre nézve történt, és felsőbb helyen is jóvá hagyatott. Ez indítvány hosszu és érdekes vitásra adott alkalmat melyben p. o. azon kérdés is fejtegettetett, vajjon szabad e' a' törvényszéknek a' maga büntető hatalmát másra általruházni a' törvény betű szerinti értelme

ellen? —
büntethe-
nál is ké-
sokat, m-
se a' jöv-
indítván-
matus is
a' püspö-
nahajzó-
detendő.
— az e-
vány m-
ványa,
iránt jöv-
Előhoza-
nevezet-
miért ké-
kal azon-
czegség-
szág bir-
vezésére
böles cz-
ne esup-
ollyan t-
kifejlöd-
előhozo-
rendei,
molyság-
hogy Sz-
bővebb
rendezé-
szolgab-
ban kel-
társulat
mennyil-
részt ve-
kezesek
bályai,
helytart-
iránt a'
gyar. a'
N
a' fejde-
az idők-
ket, fön-
előbbil-
vénye
alszolg-
taljában
rövid va-
jőjön. E-
midőn e-
helyre
foglalva
vény ér-
hagyó,
beni elj-
emléke-
hallgat-
beadta,
év mul-
's mielő-
keztébe-
nácsi k-
Rdei, k-
minden
1805:
helyen
vényes-
sék, el-
felfügg-
szere-
sem jo-
kivánta-
's ime-
hogy a'
D. szol-
azért k-
folyt l-
illető t-
közker-
kárhoz-
tőztatik
viselő-
minél f-

ellen? — más részről, ha a szolgabíró egy tolvajt, ki ludat lopott, testileg megbüntethet, mért nem azt is, ki egy fát lopott az erdőből, mely talán egy lúdnál is kevesebbet ér, holott a törvény is az idegen erdőben elkövetett kihágásokat, mint lopásokat megbüntettetni rendeli, 'sa't. Utóljára a kérdés eldöntése a jövő gyűlésre halasztatott! 10.) Több megye levelei 's azokban foglalt indítványai, p. o. Nógrád egy kath. ifju ügyében, kitől a lossonczy reformatus iskolában tanulhatásra az engedelem megtagadtatott; — Turócze, hogy a püspökök főispánok ne legyenek; — Soprony az orosz udvarral kötött dunahajózási szerződés iránt, 's t. e. tárgyalatás végett az annak idejében kiküldetendő, 's az országgyűlési utasítást kidolgozandó választmányra utasítottak; — az eddig Erdélyhez tartozó megyéknek visszakapcsolatását érdeklő indítvány mindazáltal már most pártoltatni rendeltetett. 11.) Csanádmegye indítványa, hogy primás ö herczegségének joga két királyi táblai ülnök kinevezése iránt jövedőre megszüntessék, némely érdekes észrevételekre adott alkalmat. Előhozott ugyan is, hogy köztisztletben álló Kopácsy K. táblai ülnök ur kinevezését gáncsolni semmi esetre nem lehet, nem lehetvén állaltatni okát, miért kellett volna primás ö herczegségének egy, a törvényes tulajdonságokkal azon hivatal viselésére ellátott egyedül csupán azért elmellőzni, mert ö herczegségének rokona; — 's hogy azon törvényeknek, melyek a nádornak, ország bírónak, primásnak 'sa't jogot adtak némely királyi táblai tagoknak kinevezésére, az akkori időben, és a magyar alkotvány ekkori kifejlődéséhez igen böles czélzata, és igen üdvös behatása lehetett, az t. i. hogy a királyi tábla ne csupán a kormány által kinevezett emberekből álljon, hanem legyenek abban olyan tagok is, kiket az ország nagyjai neveznek; — de a politikai eszmék kifejlődésének mostani fokához képest mostán czélirányosabb volna, az imént előhozott czélt az által érni el, hogy a királyi táblának egy részét az ország rendei, vagy a vármegyék nevezzék. Mind ezek, egész illedelemmel 's komolysággal, minden szenvedélyesség nélkül vitattatván, utóljára végzéssé lön: hogy Szepes vármegye, Csanád indítványát nem helyeselheti ugyan, de annak bővebb fejtegetését még is azon időre halasztja, midőn a törvényszékek elrendezése, 's így a királyi táblaé is, szőnyegre kerülend. 12.) A tátrai járás szolgabírója jóváhagyás végett előterjesztette, egy Nagy-Szalók mezővárosban keletkezett, 's az erkölcsiség és mértékletesség előmozdítását tárgyazó társulatnak rendszabásait. Erre egy táblabíró azon észrevételt tette, hogy a mennyiben ezen társulatban evangélikus lakosok is, és talán nagyobb számmal, részt vesznek, abból a katolikus tagok vallásosságára könnyen káros következtetések háramolhatnának. Mindazáltal határozva lön, hogy a társulat rendszabályai, mint ártatlanok és az erkölcsiség előmozdítására czélzók, a n. m. m. k. helytartó tanács eleibe terjesztessenek felsőbb jóváhagyás végett. Egyéb iránt a vitások e gyűlésen már nagy, sőt mondhatni nagyobb részint magyar nyelven folytak. F. S.

N. Beeskerek, sept. 26án. A megyei municipalitások egyik legszebbje a fejdelemmel egyenes levelezés, mely által ha a bajok tömege kiszűrt, 's az idők viszontagságai nyomnak, tartozó jobbágyi hódolattal, tárjuk ki kebleinket, fősége trónjánál keresve vigasztalást. Illy jelenetet láttunk Torontálban az előbbi levelemben érintett közgyűlés napján, midőn a n. m. h. tanácsnak egy intézvénye előlegesen felolvastatott, mely hivatalától felfüggesztve lévő R. D. alszolgabírónak közkereset alá vétetését rendeli, 's e megye Rendeinek általjában roszzalja, hogy a tisztikar nak zsarolásait elnézi. Történeti rövid vázlatot kell írnom, hogy a nagy közönség az egész dolog tudomásához jöjjen. Érintett szolgabíró B. Komlós on, mint kerülete főhelyén hivataloskodott, midőn ezelőtt két évvel ellene az ottani uraság neve alatt 's megegyezésével legf. helyre három rendbeli folyamodvány adatott be, mindegyik külön vádpontokat foglalván magában, minek következtében a megye főispánjához egy k. rendelvény érkezett, a panaszlevelekre nézve vizsgálatot, 's teendő tudósítást meghagyó, nem is késett a m. főispán a k. parancsnak eleget tenni, mert az e részbeni eljárásra elnökileg számos tagból álló küldöttséget nevezett, mely ha jól emlékezem, 1839dik évi jul. 9kőn mindkét részről előállított tanuk hit alatti kihallgatásával vizsgálódását megtette, 's ennek eredményét a m. főispán urnak beadta, ki által az legf. helyre terjesztetett. Történt azonban, hogy több mint egy év mulva az egész panasznak ujonti megvizsgálására kir. biztosság küldetett, 's mielőtt ez munkálkodását bevégezné, tehát a választmány vizsgálata következtében, R. D. szolgabíró, mert már egyenesen a megyéhez intézett hely. tanács k. intézet által hivatalától felfüggesztetett, mely eljárást azonban a megye Rdei, kik a feladott visszaélésekről épen semmit nem tudtak, mert előttök a vád mindeddig meg sem fordult, a törvényekkel össze nem egyeztethetvén, jelesen az 1805: 5 t. cz. 6dik szakasza, 's az 1-ső rész 9dik cziméhez ragaszkodva, legf. helyen felírás által azért esdekletek, hogy a vádolt szolgabíró, mielőtt rája törvényesen ítélet mondatnék, a törvény által ruházott jótéteménytől el ne ütessék, elegendő mód 's alkalom nyujtatván kihallgatására, kéretett egyszersmind a felfüggesztés alóli feloldozás; mindazáltal erre a megye választ nyerni nem vala szerencsés; elérkezék mult év őszhaviában a tisztujítás is, 's R. D. szolgabíró ügye sem jobbra sem balra nem fordult, miért a megye Rendei egyes akarattal kívánták hivatalára kijelentését, engedett is a főkormányzó a Rdek ohajtásának, 's ime a többség R. D. urat szolgabíróságában megerősítette; mindazáltal, hogy a felsőbb rendeleteknek is elégtétessék, nyilván kijelentetett, mikint R. D. szolgabíró addig nem hivataloskodhatik, míg ügye végképen tisztába nem jő, 's azért kerületének ideigl. gondviselése a járásbeli főszolgabíróra bízott. Így folyt le ismét egy év, mely hinni engedé, hogy a panaszok elítélése az illető törvényes bírósághoz fog utasittatni, megis történt ez a főnebb említett közkereset elrendelése által; az e részben jött k. intézvény kimondja a kárhóztatás szavát, midőn legmagasb határozatnál fogva meghagyni méltóztatik, hogy miután a vizsgálódási iratokból mind a felsőbb tisztviselők elnézése, mind magának a megyének hibás elmulasztása tetszenék ki, minél fogva mind R. D., mind más tisztviselők visszaélései ellen intézett pana-

szokat vagy elnézte, vagy részrehajló küldöttség által vizsgáltatván meg, gyám-sága alá bízott adózói terheltesökkel járó visszaéléseket pártolása alá vévén, a legf. rendeletek ellenére védeni, 's a kötelességokről megfeleltetéseket menteni sem átalotta, minthogy e szerint az egész megye közigazgatásába az adózók károsításával járó, 's a tisztikar tekintetével össze nem férhető hibák eszűstak be, tisztviselői viseletére, 's tetteire jövedőre pontosabban ügyelvén fel, ezen hiányokat azonnal javítsa meg, 's arra szorgalmasan vigyázzon, hogy tisztviselői az adózó népet sem hasonló zsarolások, sem akármilyen törvénytelen szolgálat által ne terheljék, 's a mennyiben visszaélések tárténnének, azonnal szigoruan büntetessenek meg 'sa't. Legelőször a választmány tagjai szólaltak fel, sajnálkozásukat nyilvánítván az iránt, hogy a részrehajló váddal lélekisméretők kétségbe hozatik, holott arra okot nem szolgáltatottak, mert épen az ő vizsgálódásuk következtében rendeltetett a kérdéses tisztviselő hivatalától felfüggesztetni, szóltak továbbá a megye Rdei, kik valamint át nem láthatják, mikép lehessen részrehajlás legtávolabb gyanújától ment, egyedekből álló választmánynak eljárását részrehajlással terhelni, úgy más részről, kik legyenek a megye tisztikarának azon tagjai, kik bár mi visszaélések elkövetéséről vádolhatnának, annál kevésbé foghatják meg, miután ezen terhes kitételeknek mily forrásból lett eredése előttök mély titokban rejtezik. Mivel pedig az 1805. 5. tcz. 5ik szakasza az iratokat a panaszlottal egész kiterjedésében közöltetni rendelné, e tekintetben k. intézkedésre ö cs. kir. felségét azon oknál fogva kérék meg, hogy eddig él minden homálytul megóvott testületi tiszta létüket olly fényben tüntethessék elő, mint annak a felség színe előtt állani kell. A közgy. eredv. 1) Felolvastatott a n. m. h. tanácsnak f. e. april. 6án 12308dik sz. a. kelt k. intézvénye, melyben a megyét arról tudósítja, hogy ö cs. k. fels. e megyében egy a házi pénztárt kezelendő főpénztárnok 400 fr., két aladószedő, a létezőkkel egyenlő vagyis 300 for., egy alügyész 300 f. 's a kiadó helyett 6dik irnok 150 fr. egy sebész szinte 150f., egy bába 50 f., öt az illető tisztviselők mellett alkalmazandó hajdú összesen 360, hat csendőr összesen 648 f. p. p. évdíjjali rendszeritést k. megenedni méltóztatott. A harmadik aljegyző, 's mérnök iránti kérelemnek pedig hely nem adatván. Minek folytában fölvetetett a megyei főispán levele is, melyben a Rdeket a novemberi közgyűlésre leendő bejövételéről, 's akkoron ezen ujhivataloknak betöltése iránti szándékáról értesíti. Indítvány tétetett, hogy a főispán kerestessék meg e hivatalok választásra bocsátása végett, de erre az lön mondva, mikint nem is tudjuk a főispán e részbeni akaratját, azért az e fölötti kérdés eldöntése az érintett jövő közgyűlésre halasztatott. 2) A n. m. h. tanács Pokladits Erzsébet Fekete Ferenc özvegye, most Vitkovics György frányovai lakos hitvesének vallásos ügyében, ki g. n. e. szertartásu anyától házasságon kívül született, és azon egyházban kereszteltetett, de már 9 éves korában r. kath. templomban béráltatván, 's utóbb r. kath. Fekete Ferenczel házasságra lépven, állandóul a r. kath. hitet követte, 's mint özvegy a frányovai g. n. e. lelkész által a r. kath. lelkész ellenmondása dacára g. n. e. vallásu Vitkovics György-gyűlésszeadott, a megyének visszairni méltóztatik, miszerint a kérdéses nő főnebbieknel fogva valóságos katolikanak kellvén tekinteni, midőn a g. n. e. lelkész őt mostani férjével, egy óhitűvel összeeskete, hivatalbeli terhes kihágást követett el, ugyanazért meghagyja, hogy említett lelkész illy törvénytelen tettől terhesebb fenyték következtetése mellett keményen tiltassék el, 's mivel ezen házasság törvénytelenül kötöttvén, mostanság érvénytelen lenne, a felek addig, míg kath. lelkész által újra össze nem eskettetnek, egymástól elváltassanak, ha pedig Pokladits Erzsébet a g. n. e. hitre áttérni kívánna, ennek vezérokai egy küldöttség általi megvizsgálattatás után további intézkedés végett fölterjesztessenek. Ezen k. intézvényben sérelmet látván a Rdek, azt az országos tárgyakkal foglalkozó választmánynak kiadatni rendelék. 3) Valamint Csanádmegyének levele, mely szerint indítványozza, hogy mindazon törvények, melyek az ország primását a k. táblai két bíró kinevezésére jogosítják, azon oknál fogva, mivel az most is rokonát nevezte ki, töröltessenek el, 's hasonlóul Nógrádé, hogy a kath. ifjaknak a protestans iskolákba járás engedessék meg, szinte oda utasítottak. 4) Pestmegye felszólítása az utlevelek iránt, mikép ezek az örökös tartományokba két nyelven, t. i. nemzetin 's azon tartomány nyelven hova szólnak, adassanak ki, elfogadtatott, 's az e részbeni felirat egyszersmind azt kérelmezi, hogy külső országokba utazóknak is két nyelvű: magyar és franczia utlevelek szolgáltassanak ki. 5) Lőcse 's Eszék városainak latin szerkeztű levelei a n. m. h. tanácsnak olly kérelemmel terjesztettek föl, mikint a két város e tekintetben a törvények megtartására utasítottassék. 6) Minthogy ez alkalommal előadatott, hogy szokás által némely helyen a hamis mértékek vizsgálása annyira elhanyagoltatik, mikint a járásbeli sz. b. már nem is megy a korcsmákat maga vizsgálni, hanem e tisztet a csendbiztos viszi véghez, végzéssé vált, hogy ennekutána az 1659 71 t. cz. 2 ssa szerint a szolgabíró köteles abban eljárni, 's hogy valami ellenőrség legyen, a szemle alkalmával felveendő bírságot a korcsmárosnak nyugtassa. 7) Egy nevezetes mezői rendőrségi bíráskodásban, miután a végrehajtás nyilvános ellentállással gátoltatott, hatalomkar kéretett, mit a megye most ugyan el is rendelt, de tetteles használása előtt az iratok egy k. udvari rendelet következtében legfelsőbb helyre terjesztettek. 8) A boldog emlékeztű öskor szentesítette szabad gyilkolás, a várjak 's verebek ölése eltörlesztetett, tehát Torontál is asyuma lön a szegény üldözötteknek. Hát a többi megyék Marmaros kivételével „quousque tandem“ 'sat. 9) Jelentés tétetett, hogy megyebeli Zombor helység 's csanádmegyei Makó püspökváros a két megye által közös erővel elkezdett, 's közös erővel végezni kellő átvágási csatorna mentében a torontali töltéseket a járásbeliek távolléte alatt Csanádmegye keresztül vágatta, valamint az illető birtokosok is panaszt nyujtottak a megyéhez, pártfogást 's orvoslást kérve a hatalmaskodás ellen. A megye mielőtt e tárgyban érdemleg intézkednék, kérdést tön Csanádmegyénél, hogy ezen erőszakoskodás kinek rendelkezéséből történt? mert fel sem is tehető egy megyéről eféle törvénytelen lépés elkövetése, egy megyéről mondom, mely a közjogot

a' magányosak igazával egyenlőn tartozik védeni, 's tiszteletben tartani, ha az lehetséges volna, akkor a' felvilágosodás's törvényesség jelen századából visszaesnénk ismét az ököl 's fokos fénykorába, akkor az olly megyében a' törvények le volnának tiporva, 's minden jogállapot 's polgári szövetség megszűnnék, 's helyükbe ezeknek sirjából az anarchia borzasztó hydrája ütné fel száz fejt. Nem nem! illyesmit megyéről föltenni bűn volna, ámde a' tett bizonyos, tehát egyes tisztviselőnek kellett azt véghezvitetni, ki a' hatalmaskodás elküvetésével a' Rdeket is compromittálta, de Csanád lelkes Rdei elégtételt bizonyosan adnak az apróska zsarnok basáskodásának megrovásával. Közli Rónay Móríc.

(Követválasztások Erdélyben.) Kolozsvár város részéről a' tanács kebléből, ide érte a' jegyzőket is, aljegyző Grois Gusztáv, a' választott közönség kebléből pedig Méhes Samu; Vizakna város részéről királybíró Fogarasi P. János, és szemeriai Szász Ján; Szék város részéről pedig Bánfi Dániel b. és ügyv. Csorba György választattak országgyűlési követekké. (Erd. Hir.)

(A' Pesti Hirlap elleni gyanúsítások és haladás című röpirat ügyében. Vége.) Mi Haraszthy Samu t. barátom említett röpiratom fölötti szívesen vett bírálatát illeti, ez tartalma lényegére nézve a' főnebbi bírálattal majd egészen megegyezett; így hát csak azon észrevételekre lesz szükség szorítokoznom feleletemben, mik amabban különösen megpendítve nincsenek, ebben pedig kiemelve érintetnek; azt mondja t. bíráló barátom, hogy röpiratom azon állításával: „ki a' jelennek, az a' status quis-nek vadássza tetszését“ nem tud megbarátkozni, 's azt kérdezi, mit értek a' status quis alatt reánk nézve? holott igen világ. kimondám idézett szavaimban, hogy ki a' jelennek azaz a' status quis nek vadássza tetszését, 'stb. én tehát a' status quis alatt a' jelen, a' jelen tetszése alatt ismét az uralkodó előítéletek 's igaztalanságok kedvelőinek tetszését értettem; nem is akarok — ez uttal sem fogok — a' conferentialis jegyzőkönyvekbeni status quo-nak nehéz és terjedelmes explicatiójába vegyülni; azt azonban megígérem t. bíráló barátomnak, hogy ezután hasonló esetben a' status quo-val fogok élni, tetszésének vadászata nélkül, mert ezen szó: vadászat vajmi jól bélyegzi és igen határozottan jellemzi azt, mit én az utókor átkára méltaték; ugyan is ki a' jelennek (vagy hogy megértsen t. barátom) ki az előítéletek és áljogok hőseinek tetszését vadássza, az csak magának vagy csak választott övéinek számára szokta megfogni és meglőni a' pecsényét, miért a' nem választottak és az utókor aligha foghat prositelni; 's bár ha tudom is, mikint „a' status quonak (ha így tetszik) 's embereinek tetszése nélkül, legjobb szándék mellett sem képes valaki maradandót tenni“, de kedves barátom, polgártársainknak ajándékozott tetszése, és tetszésök vadászata között ép olly nagy a' különbség, mint a' vad és vadász között, azaz, ez annak vagy elfogására vagy agyonlövésére törekszik; nekem a' tetszésről a' költő im e' szavaiban pontosul fogalmam: Die Sehnsucht zu gefallen gab die Natur uns Menschen allen, der Weise, wie der Thor lässt sich durch den Beifall rühren; Doch ein grosser Unterschied pfligt Beide zu dem Ziel zu führen, Den Weisen rührt des Beifalls Gründlichkeit, Wenn ihm diese gebricht. So mag er jenen nicht. Dem Thor ist jedes Lob willkommen, mag er's verdienen, oder nicht; *) azért akár hiszi, akár nem t. bíráló barátom, én egész életemben egy féllépést sem tettem a' már untig magyarázott jelennek tetszéseért; de sok ezeret kis körömben a' közjóért tetszés ellenére is, ha nekem, mint barátjának, sem hiszen, ám kérdezze meg mind azokat, kik nyilvános politikai életemet becses figyelmökre méltatni sziveskedtek, minek következtiben másokat sem, annál kevesbé magamat féltistenekké tenni a' k a r á s o n rajtakapni fogadom soha nem fog senki. Ha továbbá t. barátom röpiratom főnebb idézett 29dik l. lévő soroktól, ha mint a' 33ik l. im e' szavaktól: „a' béke egyedüli tájpa és föltétele is csak a' mozgás és józan haladás lehet, mi által a' bizalom a' jövődöhez levén esatolva a' jelen méltatlanságait csak annak fejében és reményében lehet eltérni 's tb.“ mondom, ha e' soroktól figyelmét meg nem tagadta volna, alig vagy éppen nem fakadhat vala e' fohászokra: „uram isten, ments meg minket annak birtokától, mihez vér, polgártársaink vére által juthatunk csak!“ Ugy szinte, ha idézett ezen állításomhoz: „fájdalom, csak vérsnyomon lehet biztosan eljutni az emberiség történeteiben a' joguralam és igazság vesztének siralmas szakaira“, igen ha e' sorokhoz egy folytatában e' tüstint következő sorokat is, „mellyeken át a' hajdankor halomra dőlt holt tetemeinek hamvvedrében a' példa, a' tanúság gyászörökül szállott ránk, hogy e' vas idők késő alkonya után polgári életünk fejledező hajnalának, mint várva várt hirnőkeit a' jog uralmát 's az igazságot a' jövődö ivadék szivdobogva ölelhessen!“ fölhozza vala, nem lehetett volna legtávolabbról is aggódni, hogy barátja „ököllel és vérrel akarná visszavenni, mit talán ököl v. vérjog vett el“; e' helyen a' bíráló a' barát elibe vágott, és mégis merem kérdezni, vajjon azzal, ki a' politikai erények legszebbikének a' százados érczürelmet tartja és hirdeti, merne é t. barátom haladni? bizonyosan nemcsak merne, de akarna is vele haladni, pedig ezt röpiratának 33ik lapján az általa olly annyira kegyetlenül megbírált barátja mondta. Ne bántsát bajtárs! munkám szívet 's irányát, habár mi azt nyilvánítja, nem tesszik is neked. Fölszólit t. barátom, hogy legyen képes például csak egy emberi társaságot idézni elő arra, hogy valaha és valahol jog és igazság uralkodott volna. Édes barátom, az illy fölszólítások igen messze vezetnek, ám én más fölszólítást idézek hozzád: mutass te nekem egy embert, ki az istent látta volna, pedig ez világszerte elismert 's boldogító 's mindenható valóság, mindennek és mindeünnöknek imáandó egyedüli kutfője! — magadra hagyom, folytasd az illy fölszólítások végtelen fonalát, 's tapasztalni fogod, hogy valamint ott, hol az emberek leginkább istentelenkednek, legszemetünőbb az isteni jelenlét, melly rendbe hoz mindent; ugy szinte ott is, hol a' társas életben-jogtalankodnak és igazságtalankodnak, a' jog és igazság bár üldöztetve is jelen van, mert őket még

véresökkel sem lehet megsemmíteni, és mint munkám 35ik lapján mondtam, föléled, ha fojtva volt, százezer év után is a' jog és igazság szikrája; ezen kívül, mivel tökéletesen jó, erényes, istenfő, igazság- és jogtisztelő ember, vagyis egy szóval kimondva, mivel tökéletesen boldog senki nem lehet, azért tán csak nem tagadod, hogy az erényesség, istenfőelem, igazság és jogtisztelő, vagy is a' boldogság fő és egyedüli czélja 's éltető reménye az egész emberiségnek? Igy t. barátom, mivel még egy ország és egy tartomány sem tudta az igazság- és joguralmat tökéletesen biztosítani, legkevésbé sem következnek, hogy nem az a' társas élet főczélja és oszlopa, én legalább, mint ember az istent, mint polgár a' jog és igazságot hiszem idvezítőnek ugyan is, mit ér a' személy vagy azon tulajdonbátorság, mellyet jog és igazságtalanul lehet szerezni? Vagy fordítva, mit használ jogosan szerzett igaz birtokod is, ha azt jog- és igazságtalanul töled el lehet venni? Illy állapot, ugy hiszem, csak torzképe lehet a' személy és vagyonbátorságnak. Azonban, a' jog és igazság uralmának, mint szerintem a' társas élet (noha egészen el nem érhető) de mégis főczéljának nagyobb vagy kisebb fokozatáról, azaz nagyobb vagy kisebb kör- és mértékbeni áldást árasztó uralmáról tömve a' világ történetének lapjai, olly annyira, hogy egy perczig sem kételkedhetem rajta, kedves barátom, miként azzal karöltve és lépéstartva jelentkezik mindenütt a' nép boldogsága és közmegelégedése, az országok és országlások állandó biztosságával együtt. Igy tehát nem lesz boszorkányság megmutatni, hogy a' melly országban a' jog és igazság uralma mindenkit egyaránt véd és sujt, és hol az igazság és jog uralma a' lehetőségig kifejlődött, azon országban mondom a' lehetőségig lehetlenné vált a' népnymor és hanyatlás nem lesz nehezébe bizonyítani, miszerint Éjszakaamerikában a' terjedtebb és általánosabb a' jog és igazság uralma, mint Braziliában, terjedtebb a' jog 's igazság uralma Brittföldön, mint Oloszthonban, és így lépcsőnként lefelé egész Orosz-és Törökországig, hol még keskeny bürün jár csak, pedig nagy vámmal, a' jog és igazság az önkény elszáncolt várába, el'enben ez amoda kénykedve szerint megy és küldi adószedőit jog és igazság nélkül. Illető röpiratomban a' nép elszegényülése egyik főokát a' zártvárságot, vagyis egyedárusságot (monopoliumot) tartom, pedig ollynemű monopoliumot, mellyel Ali Aegyiptusznak népét koldusítja 's melly által népe szeretetét, 's alig, hogy basaságát is el nem vesztette; és egy szóval: én minden monopoliumot a' társas életben károsnak tartok, bár nem tagadom, sőt kívánom, hogy fáradozásának kiki érezze javát is; de kizáró privilegiumokkal szerelembe semmikép nem eshetem, mert sokkal tanácsosabbnak tartom, ha a' status a' hasznos találmányok fölfedezőit ugy megjutalmazza, hogy a' találmányi titok a' közönség birtokába jusson 's a' föltaláló se tengjen, mint nálunk, hanem mindegyre ujra meg ujra nyert jutalma által tápot és ingert kapjon szorgalmára, minek következetes folytában a' honunkbani földbirtok castai monopoliumát sem kedvelem, miről pár hét mulva bővebben szólnék, szinte szívesen elvárom t. bíráló barátom barátságos bírálatát is; mitsem tehetvén róla, ha igen igen jó szándékból, t. barátom állítása szerint, mint a' Pesti hirlapot, ügyemet ismét ugy, mint barátomnak nem tesszik, védelmezném. Várdán sept. 7én Zaborszky Alajos. *)

Spanyolország.

(Külföldi avatkozás miatti aggály. Heves nyilatkozatok Krisztina királyné ellen.) Madrid, sept. Sikán: „A' kormány 's Espartero napról napra nagyobb mértékben retteg fenyegető külföldi avatkozástól, 's az országban szerte ágazó összeesküvéstől. A' kormánylapok mindennap ismétlik, hogy a' kormány ismeri és szemmel tartja az összeküvéket 's nem engedendí megzavartatni a' nyugalmat; a' külföldi avatkozásra nézve pedig így nyilatkoznak ezen lapok: „Szerencsénk, hogy a' külföldi hatalmak sokkal jobban méltányolják önérdékeiket, hogysem illy avatkozásra komolyan gondolnának, 's meg vagyunk győződve, miszerint Franciaország, melly saját trónjára polgárkirályt ültete, nem leend következtelen.“ — Barcelonában a' sept. z e n d ü l é s megünneplésire a' színházban gúnydalt énekeltek Krisztina özvegy királynéra, mellynek utolsó versszaka, Lajos Fülöpre vonatkozva, így hangzott: „Mondják, bizonyos királynak zendületi torlasz volt bőleseje, talán halotti köntöse is torlasz leend.“

Anglia

(Tory ministerek jellemzése. Elegy.) A' Globe még most is folytatja megtámadását a' tory ministerség ellen, 's leginkább egyes tagjait veszi szigorú jellembírálat alá. Igy legujabban Gladstoneról mondja, hogy leginkább csak túlbuzgó hittudományi értekezésekkel vont magára némi figyelmet, 's olly elveket fejtegete, mik őt neveltség-tárgyul tették ki. Sutton pedig azon rakoncziatlankodók közé tartozik, kik csapszékekben verekednek, 's adósságokat csinálnak, miknek visszafizetéséről nem szeretnek gondoskodni. — Stopford és Napier hajóvezéreket London város polgárczimmel tisztel meg. — A' hajógyárakban folyást élénkül dolgoznak, 's különösen hadi gőzök készítése van napirenden.

Franciaország.

(A' Nationalt ismét lefoglalák. Elegy.) A' National sept. 24iki számát ismét lefoglaltatá a' kormány; ámbár csak az eskütszéki viták hü kivonatát közlé, mire a' National legközelebbi száma azon megjegyzést teszi, hogy a' kormány e' tette következtiben röpiratot fog előfizetőinek szétküldeni, melly egész terjedelmében közlende az eskütszéki vitát, mellynek a' National vád alól fölszabadítása lett következménye. — A' parisi fenytő bíróság egy 25 éves hajfodrást 15 hónapi fogságra és ezer frankra ítél, mivel az utóbbi zavargások alatt hosszú ollóval a' lámpák köteleit metszegeté el. Sept. 24ikén ugyan e' bíróság 52 vádlott közül 39et 5 napi, hármat 2 napi fogságra ítél 's tizet szabadon bocsátatott. — Montpellierben zavargás nélkül ment véghez az összeírás, 's az utóbbi események óta Miltanban sem zavarák meg a' közönséget. — Algiri hírek szerint Negrier táborfő veszélyes beteg. —

*) Méltányosnak tartván, hogy a' ki hol megtámadtatott, ott magát védhesse is, teljes készséggel adánk helyet ezen ezáfolatnak; de azon részét, melly a' „világ“ bírálatát tárgyalja, ugyan e' méltányosság tekintetéből nem közölhetjük. Szerk.

*) Bocsánat, ha ezen versekben némelyek nem versszabály szerint helyezvék, én nem is tudom, kitől erednek, 's csak sokszor hűtlen emlékezetemből írtam le azokat: Z. A.